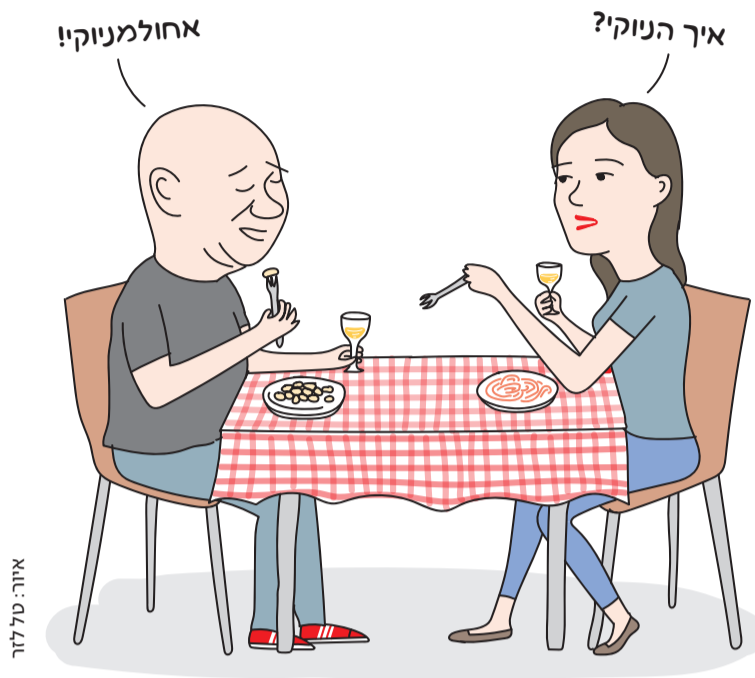

יאיר ניצני מרים גבה

איור: טל לזר

עניין של פעם

לא תיארתי לעצמי שטור הסלנג הארכיאולוגי ע"ש ניצני יעשה ברדק כל כך גדול. תגידו, התחלקתם על השכל?

מילה פרוטקציה. "איך שמוליק נהיה מנהל בחברת הח" שמל למרות שהוא לא מסוגל להחליף נורה בסלון בלי להתחשמל? ויטמין P."

ועוד איך – אפילו יותר ממה שאמרת. "אתה רעב? ועוד איך!". מובן שלמי שאומר את זה אין שום כוונה, או מושג, להסביר איך בדיוק.

זזנו? – משמש בהטיית עבר לשאול אם יש כוונה לצאת וללכת, אבל בעצם נועד לזרוז את המתעכב ולהגיד לו: "אם לא תזינו את התחת, הדם שלי יזוו לכיוון הראש."

זלמן – אולי מגיע מהשיר "זלמן יש לו מכנסיים, ארוכים עד הברכיים" (ייתכן שהיום, כשכל ראפר נחשב הולך עם מכנסיים עד הברכיים, זלמן היה נחשב לטיפוס סופר אופי נתי ואפילו מחליף את השם לא.ס. זלמן). הכוונה לאחד שלבוש לא על פי צו האופנה העכשווי, וגרוע מכך.

ג'סטה – טובה, מחווה. היום אפשר להשתמש במונח ג'סטי – לעשות טובה למישהו ולקחת אותו טרמפ בסובארו ג'סטי.

חיה רעה – מדובר דווקא במשהו חיובי, אדם עם יכולות גבוהות. פעם אלה היו בעיקר יכולות פיזיות מרשימות, אבל היום הכל הולך. "ראית את ההוא בנינג'ה, איזה חיה רעה?" "בואנ'ה, ההיא חיה רעה באינסטגרם". ייתכן שבקרוב נוכל לשמוע גם משפט כמו "בואנ'ה, ההוא חיה רעה בצמחונות".

בשיי"קו"ף-רי"ש – ביטוי עתיק שנועד להבהיר שמה שנאמר כרגע הוא ההפך מהאמת. "רודי היפה הוא בחור יפה בשיי"קו"ף-רי"ש". היום אפשר לעדכן את הביטוי לסמ"ך-קו"ף-רי"ש, כלומר: זה אמיתי כמו סקר בחירות.

גמר את הקריירה – חפץ או אדם שסיימו את תפקידם, זמנם עבר והם שרופים אצל הדוכן. "אחרי מה שהוא אמר עלי, אצלי הוא גמר את הקריירה". היום כדאי לעדכן את המונח לשוק העבודה המשתנה: "אחרי מה שהיא עשתה לי, אצלי היא יצאה לחל"ת".

yairn@israelhayom.co.il

אפשר לכנות כך מישהו שבמשך כל הלילה גולש באתרי היכרויות, שם הוא מציג את עצמו כדוקטור לפיזיקה גר-עינית למרות שביום הוא מוכר גרעינים בפיצוחי חממה.

תזינו את התחת – בשפת אופירה זה "תתקדם". משמש למי שהיה אמור לבצע את המוטל עליו ונכשל כי לא הניע את עצמו לפעולה בזמן. היום, בעידן הניתוחים הפלסטיים, זו יכולה להיות הנחיה של מישהו לפלסטיקאי שלה: "תזינו את התחת שלי לציצי".

הכניס לו חוקן – לא צריך להיכנס לפרטים, הדברים מדרגים בעד עצמם. פעם משמעות הביטוי היתה העניש אותו, נקם בו. היום יכול לשמש גם לתיאור חבר כנסת ששיקר למצביעיו והפר את כל הבטחותיו, כמו שרק מחוקק יש ראי יודע. "הוא הכניס לבוחרים שלו חוקן עם החוק הזה".

הלך – מילה מאוד חשובה בשפה העברית, שאנשים לא מודעים לעוצמתה ולא שמים אליה לב. אנחנו משתמשים בה המון, בשלל משמעויות שהן לפעמים הפוכות זו מזו: הלך לי טוב, הלך פייפן, הלך לו קלף, הלך מכות, הלך בתלם, הלך הכסף, הלך ראש בקיה, הלך הילד נשאר הפלא. בקיצור, הכל הולך עם המילה הזאת. עכשיו היא משמשת סלוגן במחאה עם צמד האותיות "לך", שדווקא לא מיועדות לנשיא פולין לשעבר לך ולנסה.

הרג אותי – עייף אותי מאוד באימון או בדיבורים או בבשורה קשה, ולחלופין – הרג אותי מצחוק. "תהרוג אותי", לעומת זאת, משמש ביטוי לכך שגם אם תתאמץ מאוד ואפילו אם תהרוג אותי, אני לא אבין את כוונתך ומה אתה רוצה מחיי. "תהרוג אותי, לא הבנתי מה כתוב בפוסט של נדב איל. וזה 1,500 מילה, הרג אותי".

התחלק על השכל – לא ברור מאין הגיע הביטוי הזה. אולי מגיד ידני שבו הקלאץ' היה מחליק. היום אפשר לכי וון אותו למישהו/ שאחרי 60 שנה עם תלתלים החליט/ה לעשות החלקה בשיער.

ויטמין P – כינוי לקשרים ולקומבינות, שמגיעים מה

לפני כמה שבועות, בטורי "ארץ קטנה עם שפה", דיברתי על הסלנג הארכיאולוגי, ששימש את הדור של הוריי, ואחר כך את הדור שלי, ועל כך שהצעירים היום לא מבינים את הביטויים, את מקורם ואת משמעותם. קוראים רבים שלחו לי תגובות חמות וביקשו ממני לה משיך עם ביטויים מפעם. אז במסגרת המילון החדש לעברית ישנה ע"ש ניצני, ובתוספת הצעות לפירושים ערכניים עבור הדור הצעיר, הרי לפניכם החלק השני.

אחול מניוקי – משהו טוב. "משה מצא מלון אחול מניוקי בדובאי". היום הביטוי יכול לשמש גם לתיאור של חובב של מזון גורמה איטלקי אנן טעם, שכל היום אוכל ניוקי (אכול מניוקי).

ברדק – במקור בית זונות. בתכלס מילה המתארת אי סדר גדול, יותר מסתם בלאגן רגיל, כמו הפער בין לכלוך לטינופת. היום ברדק יכול לשמש לתיאור של בר צפוף במיוחד, שהוא גם מטונף במיוחד, גן עדן לכל חידק.

גיובניק – כינוי גנאי מזלזל בכל מי שאינו חייל קרבי ובחיים לא יהפוך לדמות בסדרה "שעת נעילה". היום, כשסדרי העדיפויות קצת השתנו, ג'ובניק יכולה להיות מחמאה: הייטקיסט תותח שהשיג משרה בחברת אפל של סטיב ג'ובס.

גיחי גיחי – משהו שהיו נוהגים לומר אחרי בדיחה לא מצחיקה כדי להעליב את המספר ולהבהיר לו שהוא לא בדיוק קטורזה. מכיוון שהבדיחות הלא מצחיקות והברר חנים הכפייתיים לא חלפו מהעולם, כדאי למצוא תחליף עכשווי שיבטא את הגיחי גיחי בשפת האמוג'י – נגיד, ציור של שני קרשים.

סיימת? תוריד את המים – אחד המעליבים. נאמר לכן שיחך אחרי שהמתנת שייסיים לדבר, ואתה למעשה משווה את דבריו למי שהשאיר עכשיו חבילה בשירותים. ביטוי קשה, שכדי להגיד אותו צריך להיות חרא של בן אדם.

חכם בלילה – חכמולוג שאומר את המובן מאליו. היום